

A barlangi túrázás biztonsági szabályai (MTSZ-BB előírásai)

I. ÁLTALÁNOS BIZTONSÁGI ALAPELVEK

1. A barlangtúrát úgy kell előkészíteni (megszervezni), és lebonyolítani, hogy a rendkívüli események bekövetkezésének kockázata a lehető legkisebb legyen. Röviden ez a legnagyobb biztonsági elve.

2 A barlangtúrát úgy kell előkészíteni és lebonyolítani, hogy a kitűzött célok és a megvalósítás lehetőségei mindig összhangban maradjanak. A célok és a lehetőségek közül mindig a lehetőségek a meghatározóak, vagyis mindent a biztonságnak kell alárendelni.

A célok és lehetőségek összhangja, az összeegyeztetés képességének mértéke jól jellemzi a túravezetőt.

3. Minden barlangtúrának kell, hogy legyen vezetője. Minden barlangász csoport, vagy rendezvény vezetője felelős azért, hogy az általa szervezett barlangtúrát arra alkalmas túravezető vezesse. A barlangtúra előkészítéséért és lebonyolításáért a túra vezetője **egy személyben** felelős. A barlangtúra minden résztvevője a túravezető utasításait betartani, illetve haladéktalanul végrehajtani köteles.

Ez a túravezető jogának és felelősségének az elve. Ezt gyakran szokták elmulasztani, főleg könnyebb (mint pl. Mátyás-hegyi barlang) túrára induló, közel azonos képességű (vagy annak hitt) barlangász csapatokban. Ez egészen a baleset bekövetkezéséig nem is okoz fennakadást, ám a bekövetkezés után kezdődhet a nagy egymásra nézés. Másrésztől a túravezető, ha már a túra előtt tisztázódott kiléte, a barlangtúra során egy kicsit más szemmel nézi (felelőssége tudatában) túratársait, s adott esetben olyan gyenge pontokat is észrevesz (sőt, észre kell vennie!), amit társai figyelemre sem méltatnak.

II. SZEMÉLYI FELTÉTELEK

4. Barlangtúrát csak az vezethet, aki a Barlangi Túravezetői tanfolyamot elvégezve sikeres vizsgát tett és annak alapján érvényes barlangi túravezetői engedéllyel rendelkezik. Olyan könnyű barlangtúra vezetésére, amely gyakorlott barlangászok számára kötéltámaszhasználatot igénylő terepet nem tartalmaz, a barlangjáró II. (technikai) tanfolyamot végzettek is engedélyt kaphatnak.

Ez alatt a könnyített barlangi túravezetői tanfolyam elvégzése értendő. A barlangtúra vezetői engedély meghatározott időtartamra szól.

Az engedély meghosszabbítása rendszeres továbbképzésen való részvételhez köthető. (A meghosszabbítás részletes feltételei külön kerülnek meghatározásra.)

Ez szükséges a barlangjárás jellemzőiből fakadóan, a túravezetőnek úgymond mindig gyakorlatban kell lennie, hiszen egy hosszabb kihagyás után gyakran nem úgy mennek a dolgok, mint régen. Ez a pont ezt célozza, mindamellett, hogy a rendszeres továbbképzés az esetlegesen felmerülő, az oktatók által megszerzett új tapasztalatok átadásának lehetőségét biztosítja.

5. Barlangtúrán csak az vehet részt, aki:

- a barlangtúra nehézségének megfelelő képzettséggel, gyakorlattal és felszereléssel rendelkezik;
- a barlangtúra nehézségének megfelelő egészségi (fizikai, fiziológiai, lelki), illetve edzettségi állapotban van;
- nem áll alkohol, vagy bódultságot, egyensúlyzavart előidéző szerek (gyógyszerek) hatása alatt.

Ajánlatos minden igazolt barlangász számára az **évenként egyszeri sportorvosi vizsgálat**.

Ez csak ajánlás, tehát nem kötelező, de célszerű lenne, mert ez egy bizonyos mértékig csökkenti a túravezető felelősségét olyan balesetek bekövetkezése esetére, amikor a balesetes általános egészségi állapotával volt baj. Vannak sajnos ilyen ritka, de igen súlyos tünetekkel járó betegségek (mint. pl. az epilepszia), melyeknek barlangban való elhatalmasodása esetén komoly balesetet is előidézhet anélkül, hogy bárki is tehetne ellene valamit.

6. A túrán való részvétel lehetőségét a túravezető bírálja el. A résztvevők az állapotukról, illetve az abban történt kedvezőtlen változásokról a túravezetőt kérés nélkül tájékoztatni kötelesek.

Ez a pont világosan mutatja, hogy a túrázók felvilágosítása is fontos, nem csak a túravezetőnek kell ismernie a barlangi túrázás szabályait. Persze azért túlzás minden „Mátyás túra” előtt felolvasni az egészet tételesen, de ha sejtjük, hogy valaki a túratársak közül esetleg nincs tisztában egy-két fontos részlettel, a felvilágosítás a túravezető kötelessége, és a sikeres túra érdekében minden túrázó érdeke.

7. A megfelelő képzettség elbírálásakor a hazai barlangászok esetében kizárólag a Magyar Szpeleológiai Oktatási rendszer keretében megszerzett, illetve elismert tanfolyamok és vizsgák vehetők figyelembe.

8. Hazai barlangászok barlangtúrán való részvételének ajánlott képzettségi feltétele:

- extrém nehézségű és nehéz barlangtúrán legalább Barlangjáró II. (technikai) tanfolyami végzettség;
- közepes nehézségű barlangtúrán legalább Barlangjáró I. (alapfokú) tanfolyami végzettség.

E pont ajánlása alól csak kivételesen, indokolt esetben, (pl. szervezett barlangász sportesemények, találkozók, egyéb rendezvények) a túravezető fokozott felelőssége mellett, külön biztonsági intézkedések alkalmazásával (pl. a barlang megfelelő kiépítése, külön személyi biztosítás stb.) célszerű eltérni. Ilyenkor megfelelő számú képzett barlangász kísérőről kell gondoskodni. Ugyanez vonatkozik a könnyű túra gyakorlatlan résztvevőinek esetére is.

9. Oktatótúra keretében a részvételhez ajánlott végzettséget adó tanfolyam hallgatói részt vehetnek barlangtúrán. Az alkalmasság elbírálásánál, és a túra során ilyen esetben is fokozott gondossággal kell eljárni, továbbá megfelelő létszámú gyakorlati oktató közreműködését kell biztosítani.

10. Külföldi barlangászok esetében – az eltérő oktatási rendszerek miatt – a képzettség, vagy az esetleges minősítés mellett, elsősorban a megszerzett gyakorlatot kell figyelembe venni.

11. A túravezető számára ismeretlen résztvevők esetében a megfelelő gyakorlati tudásról tájékozódni kell, szükség esetén meg is kell győződni arról (korábbi teljesítmények, referenciák, próbatúrák, stb.).

Itt jobb híján nem tehetünk mást, mint az illetőt kikérdezzük, hol járt, mik voltak a legnagyobb teljesítményei, s itt nem árt egy-két részletbe is belekérdezni, ha mi is jártunk esetleg ott. Az biztos, hogy szóban nehéz igazán jó képet szerezni leendő túratársunkról. Ha szükségesnek látjuk, ez esetben célszerű tapintatosan egy a leendő túrához képest könnyebb „sétára” meginvitálni.

12. Barlangtúrán a résztvevők létszáma legalább **négy fő** kell, hogy legyen. Kivételt képez ha:

- a csoport rendszeres kapcsolatban áll a felszínnel, vagy más, a barlangban tartózkodó csoporttal;
- több csoportban azonos útvonalon történik a haladás, az utolsó csoportot nem számítva;
- a felszín a túraútvonal bármely pontjáról könnyű útvonalon elérhető, és a résztvevők többsége a kivezető utat jól ismeri.

A kivételek közül az első két esetben legalább két főből, az utolsó esetben pedig legalább három főből kell állni a túracsoportnak. Egy fő a túracsoporttól csak hallótávolságon belül távolodhat el.

Mint ahogy annak közismertnek kell lennie, ez a pont arra megy ki, hogy a sérült semmiképpen se maradjon egyedül egy baleset bekövetkezése során, mikor is valakinek értesítenie kell a mentőszolgálatot. A kivételek az átlagosnál egyszerűbb értesítések lehetőségére vonatkoznak.

13. Oktatást – túravezetői képzést kivéve – csak az oktattaknál legalább egy fokozattal magasabb tanfolyami végzettséggel rendelkező oktató végezhet, azaz alapfokú tanfolyamon technikai végzettségű, technikai tanfolyamon pedig túravezetői képzettségű oktató működhet közre. Túravezetést csak instruktori besorolással rendelkezők oktathatnak. Erről az MTSZ BB vezet listát.

III. TECHNIKAI FELTÉTELEK

14. A barlangtúrához előírt alapfelszerelések:

- kellő szilárdságú Y-szíjas (vagy azzal egyenértékű rögzítésű) védősisak;
- a barlangi körülményeknek megfelelő (jól hordozható, megbízható, a biztonságos haladáshoz elegendő fényerőt szolgáltató fővilágítás, és attól **teljesen független rendszerű** tartalékvilágítás, a legszükségesebb tartalék alkatrészekkel, valamint a barlangtúra időtartamának megfelelő energiával, illetve energiapótlással (figyelembe véve a kellő biztonsági tartalékot is);
- jól tapadó, a lábat a víztől védő lábbeli;
- szakadásmentes, lehetőleg egybeszabott védőruha;
- meleg alöltözés;
- vízhatlan csomagolású sebkötöző csomag. Izolációs fólia személyenként ajánlott, de a túravezető számára kötelező.

15. Könnyű túrán, vendégek és tanfolyami végzettséggel nem rendelkező barlangászoknak az egyéni alapfelszerelések terén az alábbi engedmények adhatók:

- a védősisak rögzítése egyszerű állsúly is lehet;
- elegendő egy világító eszköz, melynél azonban a jó hordozhatóság, a megbízhatóság, a biztonságos haladáshoz elegendő fényerő, és a kellő üzemidő változatlanul követelmény;
- az öltözet és a lábbeli lehet nem kifejezetten barlangászat céljait szolgáló, de a lábbelinek jól tapadónak, a külső ruházatnak pedig beakadástól mentesnek, szakadásmentesnek kell lennie;
- nem szükséges sebkötöző csomag (a kellő mennyiségről a túravezetőnek kell gondoskodnia)

Ezek a könnyítések azért szükségesek, mert úgy nyilván nem lehet népszerűsíteni, terjeszteni a barlangászatot, hogy az érdeklődők kérdéseire egy csillagászati számösszeggel válaszolunk, amely a beszerzendő felszerelések árát reprezentálja. Valahogy el kell kezdeni, de rendszert nem szabad csinálni belőle.

16. A túra teljesítéséhez szükséges egyéni kiegészítő- és kollektív felszereléseket a túravezető a barlangtúra jellegének, nehézségének, és a biztonsági követelményeknek megfelelően szabja meg.

17. A barlangtúrán csak biztonságos, a barlangtúrázásra alkalmas, kifogástalan állapotban levő, jól karbantartott felszerelési tárgyak használhatók.

- Biztonsági követelményeket nem teljesítő, illetve bizonytalan minőségű felszerelések alkalmazása, vagy felhasználása tilos!
- Felszerelési tárgyak biztonságos voltának megállapításánál a hazai és a nemzetközi szakirodalomban megtalálható, a gyakorlatban elfogadott, illetve különböző tanfolyamokon oktatott irányelveket kell figyelembe venni.

Ami nem biztos, hogy tökéletes, az biztos, hogy nem jó, ezt az elvet kell szem előtt tartani. Itt a leggyakoribb baleseti veszélyforrások a beépített kötelek, talált karabinerek, stb....

IV. BIZTOSÍTÁS

18. Biztosítást kell alkalmazni – figyelembe véve:

- a terep nehézségét (technikai nehézség és egyéb nehezítő tényezők);
- a mászó alatti mélység nagyságát;
- a mászás kitettségét;
- a mászó gyakorlottságát;
- a mászó fizikai, fiziológiai és lelki állapotát; mindenütt ahol a mászó súlyos következményekkel járó lezuhanásának veszélye fennáll.

19. Biztosításként olyan módszereket kell alkalmazni, amelyek a mászó lezuhanását megakadályozzák, illetve a zuhanás súlyos következményeit kiküszöbölik. Biztosításra a hazai és a nemzetközi szakirodalomban megtalálható, a gyakorlatban elfogadott, illetve különböző tanfolyamokon oktatott módszerek alkalmazhatóak.

20. Kötélen mozgó barlangász állandóan biztosítva kell legyen (pl. ereszkedni csak önzáró ereszkedő eszközzel, vagy külön biztosítással, önbiztosítással szabad). Felfelé haladásnál a francia technika önmagában hordozza ennek a feltételnek a teljesítését.

V. TEENDŐK BARLANGI BALESET ALKALMÁVAL

21. Barlangi baleset bekövetkezésekor, kizárólag a balesetet szenvedett érdekeinek megfelelő, a baleset káros következményeinek leghatékonyabb felszámolására, illetve enyhítésére irányuló barlangi mentő tevékenységet szabad folytatni.

A leggyakoribb dolog, főleg a nem túl tapasztalt és hiú (nem akarok, erősebb kifejezést használni) túravezetés esetén, hogy a résztvevőknek az lebeg a szeme előtt, hogy „ebből mekkora balhé lesz, ha kitudódik”, s helytelen cselekvések sorozatával próbálják eltussolni a megtörtént bajt. Van, amikor ez sikerül is, de fel kell hívni a figyelmet ezen szabályzat 24. pontja alatt olvasható dolgokra. Arra kell gondolni, hogy elég, ha csak egyszer lesz nagyobb baj a már bekövetkezettnél. Inkább csináljunk nagyobb felhajtást, abból senkinek semmi baja nem származhat!

22. A barlangi mentésnek minden fázisában kell legyen vezetője. A mentés vezetője intézkedéseiért, a mentés szakszerűségéért egy személyi felelősséggel tartozik. A mentés résztvevői a mentés vezetőjének utasításait haladéktalanul végrehajtani kötelesek.

A balesetekkel együtt járó felfokozott idegállapottal természetesen együtt jár a fejetlenség, és a káosz kialakulásának lehetősége. Ezt valakinek feltétlen meg kell akadályozni. Igaz, ehhez fegyelmezett túratársak is szükségesek.

23. A mentés vezetője:

- mindaddig, amíg további segítség nem érkezik (társmentési szakasz), az eredeti barlangász akció vezetője, cselekvésképtelensége esetén a helyettesítője;
- külső segítség megérkezésekor (kibővített társmentés) lehetőleg a legalkalmasabb (leggyakorlottabb, legképzettebb, vezetési képességekkel rendelkező, jó fizikai és pszichés állapotban lévő stb.) résztvevő;
- amennyiben valaki a külső résztvevők közül a Magyar Barlangi Mentőszolgálat – továbbiakban BMSZ – tagja, akkor a BMSZ tag;
- a BMSZ bekapcsolódásakor (mentőszolgálati szakasz) a mentőszolgálati akció vezetője.

24. Barlangi baleset bekövetkezésekor:

- súlyos sérülés esetén (eszméletlen vagy zavart állapot, roszullét, súlyos mozgásképesség csökkenés, végtagtörés, vagy annak gyanúja, súlyos végtagficam, stb.), illetve ilyen sérülés valószínűsíthetősége alkalmával (nagy magasságból történt – 4-5 métert meghaladó – zuhanás) a BMSZ azonnali riasztása kötelező, a szolgálat kéréséig a sérült kiszállítása csak orvosi utasításra, annak felelősségére végezhető (kivéve a végszükség esetét).
- egyértelműen könnyű sérülés esetén és amennyiben a rendelkezésre álló erőforrások elégségesek, megindítható a társmentési akció keretében a sérült felszínre kísérése
- amennyiben a sérülés súlyossága nem ítélhető meg egyértelműen, a sérült állapotát súlyosnak kell tekinteni.
- ha a társmentési akció keretében a sérült állapota súlyosabbra fordul, e pont első bekezdése szerint kell eljárni.

25. A BMSZ-t minden barlangi balesetről – függetlenül annak súlyosságától, és a mentés körülményeitől – a túravezetőnek, illetve a társmentés vezetőjének a lehető legrövidebb időn belül írásban tájékoztatnia szükséges.

VI. ÉRTELMEZŐ ÉS ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

26. A biztonsági szabályok vonatkozásában barlangtúrának minősül minden sportcélú barlangjárás, de a bejárók deklarált céljától függetlenül is, minden legalább 30 perc névleges össz időt meghaladó barlangbejárás az alábbiak kivételével:

- állami szerveknek, tudományos intézményeknek a feladataikkal összefüggő barlangi tevékenysége, illetve az azzal kapcsolatos megbízásos feladatok, munkák ellátása, vagy bármilyen engedélyezett barlangi munkavégzés;
- barlangok idegenforgalmi célú látogatása hivatásos túravezetővel;
- barlangkutatás, a kutatási engedélyben meghatározott barlangokban, és tevékenységre;
- barlangi tanulmányút, a barlangra kutatási engedéllyel, illetve kezelői joggal rendelkező csoport vezetésével és felelősségére;
- barlangi mentés

A felsorolt esetekben is célszerű azonban a jelen biztonsági szabályok figyelembevétele.

27. A biztonsági szabályok vonatkozásában barlangi balesetnek minősül minden olyan rendkívüli esemény, melynek során a barlangi akció valamely (esetleg több) résztvevője a további önálló haladásra (értelemszerűen a barlang önerőből történő elhagyására) átmenetileg, vagy tartósan képtelenné válik,

28. Barlangtúrázással összefüggő oktató tevékenység (alapfokú, technikai, és túravezetői tanfolyamok) jelen szabályokon túlmenő, részletes személyi és tárgyi feltételei külön kerülnek megállapításra.

29. Jelen szabályokat az MTSZ Barlang Bizottsága az általa szervezett, illetve felügyelt tanfolyamok – így a hatósági vizsgával záruló Barlangi Túravezetői tanfolyam anyagai alapján, az ott oktatott biztonsági követelmények és alapelvek figyelembevételével állította össze, ezért:

- a biztonsági szabályok betartása a barlangtúrázók számára kötelező;
- a barlangtúrázás biztonsági szabályainak karbantartása, módosítása az MTSZ Barlang Bizottság feladata;
- a Barlangtúrázás Biztonsági Szabályai által nem érintett biztonsági kérdésekben az MTSZ Barlang Bizottság állásfoglalása irányadó.